

BELGISCHE SENAAAT

ZITTING 2002-2003

---

4 FEBRUARI 2003

Wetsvoorstel betreffende de instelling van sociale bankrekeningen en de onvatbaarheid voor beslag van de op die rekeningen gestorte bedragen

---

AMENDEMENTEN

Nr. 3 VAN DE HEER MAHOUX

Opschrift

Het opschrift vervangen als volgt :

« *Wetsvoorstel betreffende de onvatbaarheid voor beslag van de bedragen waarvan sprake is in de artikelen 1409, 1409bis en 1410 van het Gerechtelijk Wetboek wanneer die bedragen op een bankrekening zijn gestort.* »

Nr. 4 VAN DE HEER MAHOUX

Art. 2

Dit artikel vervangen als volgt :

« *Art. 2. — In het Gerechtelijk Wetboek wordt een artikel 1411bis ingevoegd, luidende :*

« *Art. 1411bis. — De beperkingen en uitsluitingen in de artikelen 1409, 1409bis en 1410 van het Gerechtelijk*

Zie:

Stukken van de Senaat:

2-786 - 2000/2001 :

Nr. 1: Wetsvoorstel van de heren Mahoux en Poty.

2-786 - 2002/2003 :

Nr. 2: Amendementen.

SÉNAT DE BELGIQUE

SESSION DE 2002-2003

---

4 FÉVRIER 2003

Proposition de loi relative à la création de comptes bancaires sociaux et l'insaisissabilité des sommes versées sur ces comptes

---

AMENDEMENTS

N° 3 DE M. MAHOUX

Intitulé

Remplacer l'intitulé par ce qui suit :

« *Proposition de loi relative à l'insaisissabilité des montants prévus aux articles 1409, 1409bis et 1410 du Code judiciaire lorsque ces montants sont versés sur un compte bancaire* »

N° 4 DE M. MAHOUX

Art. 2

Remplacer cet article par ce qui suit :

« *Art. 2. — Un article 1411bis est inséré au Code judiciaire, rédigé comme suit :*

« *Art. 1411bis. — Les restrictions et exclusions prévues aux articles 1409, 1409bis et 1410 du Code*

Voir:

Documents du Sénat:

2-786 - 2000/2001 :

N° 1: Proposition de loi de MM. Mahoux et Poty.

2-786 - 2002/2003 :

N° 2: Amendements.

telijk Wetboek zijn eveneens van toepassing op de in die artikelen bedoelde bedragen indien ze op een bankrekening zijn gestort.»

Verantwoording

1. Dit wetsvoorstel moet opnieuw worden bekeken, enerzijds in het licht van het wetsvoorstel van mevrouw Lalieux tot instelling van een universele bankdienstverlening (stuk Kamer, nr. 50-1370/1, 2000/2001) (a) en anderzijds in het licht van het advies van de Raad van het verbruik (advies van de Raad van het verbruik nr. 280 van 4 december 2002) (b) (hierna «de Raad»).

a) Het begrip sociale bankrekening moet binnen de nu uitgetekende krijtlijnen blijven van de universele bankdienstverlening, wat betekent dat een einde moet worden gemaakt aan het ingewikkelde samengaan van twee afzonderlijke benamingen, die tegelijk overeenkomst (i) en verschil (ii) dekken.

(i) Elke consument heeft tegelijk recht op de universele bankdienstverlening en op de sociale rekening.

(ii) De universele bankdienstverlening garandeert de onvatbaarheid voor beslag van de bedragen niet waarvan sprake is in de artikelen 1409 en volgende wanneer die bedragen op een bankrekening worden gestort. Dat kan ertoe leiden dat iemand weigert een bankrekening te openen.

b) De Raad meent: «De beschermde bedragen waarvan sprake is in artikel 1409, 1409bis en 1410 van het Gerechtelijk Wetboek, dat wil zeggen bedragen die niet of gedeeltelijk vatbaar zijn voor beslag, worden vandaag immers ook gestort op gewone rekeningen (...). Op basis van het grondwettelijk gelijkheidsbeginsel kan niet worden volgehouden dat de betrokken bedragen op een «basisbankdienst» wel zouden zijn beschermd en die op een «gewone» bankrekening niet» (blz. 3).

Bijgevolg meent de Raad dat «een mogelijke oplossing ligt in een aanpassing van de wetgeving die geldt voor alle bankrekeningen (en dus ook de basisbankdienst), eerder dan een bijzondere sociale rekening» (blz. 7).

2. De term «sociale rekening» verdwijnt bijgevolg, zonder dat daarom het grondbeginsel van de sociale rekening wordt opgegeven, te weten: de onvatbaarheid voor beslag van de beschermde bedragen wanneer die worden gestort op een bankrekening, of het nu om een «basisrekening» of om een «gewone rekening» gaat.

Bijgevolg vervallen de artikelen 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10 van het wetsvoorstel, die naar het begrip van de sociale rekening verwijzen.

3. Reden van bestaan van artikel 1411bis.

a) De artikelen 1409, 1409bis en 1410 van het Gerechtelijk Wetboek bepalen dat bepaalde schuldvorderingen niet vatbaar zijn voor beslag voor een percentage dat in die artikelen wordt bepaald.

b) Wanneer die schuldvorderingen op een rekening-courant worden gestort, veranderen ze van aard door het schuldvernieuwingseffect en worden het schuldvorderingen van de rekeninghouder op de bankinstelling. Voortaan zijn ze één met alle andere bestanddelen van het vermogen van de begunstigde ervan, overeenkomstig het beginsel volgens hetwelk de goederen van de schuldenaar gelijkmatig onderworpen zijn aan de uitvoering van zijn verbintenissen.

c) Het grondbeginsel van de gelijkmatige onderwerping van de goederen van de schuldenaar is opgenomen in artikel 7 van de hypotheekwet, die titel XVIII van het Burgerlijk Wetboek vormt, ingevoegd bij de wet van 16 december 1851 (hierna «H.W.»), dat zegt:

«Ieder die persoonlijk verbonden is, is gebonden zijn verbintenissen na te komen, onder verband van al zijn goederen, hetzij roerende, hetzij onroerende, zo tegenwoordige als toekomstige.»

judiciaire sont également d'application si les montants visés par ces articles sont versés sur un compte bancaire.»

Justification

1. La présente proposition de loi doit être reconsidérée à la lumière, d'une part, de la proposition de loi de Mme Lalieux instaurant un service bancaire de base (doc. Chambre, n° 50-1370/1, 2000/2001) (a) et, d'autre part, de l'avis rendu par le Conseil de la consommation (avis du Conseil de la consommation n° 280 du 4 décembre 2002) (b) (ci-après, «le Conseil»).

a) Le concept du compte bancaire social doit être conçu dans le cadre désormais défini par le service bancaire de base, ce qui suppose notamment la suppression de la compliquée coexistence de deux dénominations particulières sous le couvert desquelles apparaissent similitude (i) et différence (ii).

(i) Tout consommateur a droit à la fois au service bancaire de base et au compte social.

(ii) Le service bancaire de base n'a pas pour objet de garantir l'insaisissabilité des sommes prévues aux articles 1409 et suivants lorsque ces sommes sont versées sur un compte bancaire, ce qui peut constituer une raison pour laquelle une personne refuse d'ouvrir un compte en banque.

b) Le Conseil considère pour sa part que «les montants protégés visés aux articles 1409, 1409bis et 1410 du Code judiciaire — et ne pouvant pas faire l'objet d'une saisie — sont (...) également versés sur des comptes ordinaires. En se basant sur le principe constitutionnel de l'égalité, il ne peut être admis que des montants versés sur un compte en banque «service bancaire de base» soient protégés, alors que les montants versés sur un compte en banque «ordinaire» ne le seraient pas» (p. 3).

En conséquence, pour le Conseil: «une solution pourrait consister en une adaptation de la législation qui s'applique à tous les comptes bancaires plutôt que d'opter pour un compte social spécial» (p. 7).

2. Partant, le terme «compte social» est supprimé, sans pour autant que le principe fondamental que le compte social suppose ne soit remis en question, à savoir: l'insaisissabilité des montants protégés lorsqu'ils sont versés sur un compte bancaire, qu'il soit «de base» ou «ordinaire».

Subséquentement, les articles 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10 de la proposition de loi, faisant référence à la notion de compte social, sont supprimés.

3. Raison d'être de l'article 1411bis.

a) Les articles 1409, 1409bis et 1410 du Code judiciaire prévoient que certaines créances sont insaisissables selon la quotité qu'ils déterminent.

b) Lorsque ces créances sont versées sur un compte courant, elles changent de nature par effet novatoire, devenant des créances de titulaire du compte à l'égard de l'organisme bancaire. Désormais, elles se confondent avec tous les autres éléments du patrimoine de son bénéficiaire conformément au principe de la sujétion uniforme.

c) Le principe fondamental de la sujétion uniforme des biens du débiteur est prévu à l'article 7 de la loi hypothécaire qui constitue le titre XVIII du Code civil inséré par la loi du 16 décembre 1851 (ci-après «L.H.»), aux termes duquel:

«quiconque est obligé personnellement est tenu de remplir ses engagements sur tous ses biens mobiliers et immobiliers présents et à venir.»

Artikel 8 bevestigt :

«De goederen van de schuldenaar strekken tot gemeenschappelijke waarborg voor zijn schuldeisers, en de prijs ervan wordt onder hen naar evenredigheid van hun vordering verdeeld, tenzij er tussen de schuldeisers wettige redenen van voorrang bestaan.»

De artikelen 7 en 8 van de H.W. leggen dus voor elke schuldeiser het recht vast om een gedwongen tenuitvoerlegging uit te oefenen op een bestanddeel van het vermogen van de schuldenaar, van wie alle goederen tot waarborg van zijn schulden strekken.

d) De rechtspraak werd soms met dramatische problemen geconfronteerd en heeft de gevolgen van het schuldvernieuwings-effect versoepeld, ervan uitgaand dat de bescherming verworven blijft, op voorwaarde dat de beschermde bedragen identificeerbaar blijven, ofwel op voorwaarde dat op de rekening alleen beschermde bedragen komen.

Maar zodra er zich op één bankrekening schuldvorderingen die vatbaar zijn voor beslag en schuldvorderingen die onvatbaar zijn voor beslag bevinden, eindigt de bescherming omdat de schuldvorderingen die onvatbaar zijn voor beslag niet als dusdanig kunnen worden bepaald.

e) Om het schuldvernieuwings-effect van de rekening-courant op te heffen en om de beperkingen van de rechtspraak te verhelpen, waarborgt dit amendement daarom de onvatbaarheid voor beslag van de schuldvorderingen waarvan sprake is in de artikelen 1409 en volgende, zelfs wanneer ze via een bankrekening worden betaald.

Op die manier raakt artikel 1411*bis* geenszins aan de beginselen van het Gerechtelijk Wetboek en vormt het slechts het verlengstuk van de juridische gevolgen ervan.

Nr. 5 VAN DE HEER MAHOUX

Art. 3

Dit artikel vervangen als volgt :

«Art. 3 — In artikel 1452 van hetzelfde Wetboek wordt een 4° ingevoegd, luidende :

«4° De bankcodes van de beschermde inkomsten.»

Verantwoording

Schuldvergelijking tussen bedragen die om wat voor reden ook door de houder van een bankrekening bij een kredietinstelling verschuldigd zijn aan die instelling en bedragen die geheel of gedeeltelijk onvatbaar zijn voor beslag, is niet meer mogelijk. De wederzijdse schuldvorderingen hebben immers niet meer dezelfde hoedanigheid.

Wanneer de beslagleggende schuldeiser tot derden-beslag bij een derde-beslagene overgaat, bepaalt artikel 1452 van het Gerechtelijk Wetboek de wijze waarop de derde-beslagene verklaring moet doen van de sommen of zaken die het voorwerp zijn van het beslag.

Overeenkomstig het advies van de Raad, kunnen de banken dankzij die invoeging in artikel 1452 van het Gerechtelijk Wetboek de codes van beschermde inkomsten aan elkaar overzenden, zodat ze op de bankrekening geïdentificeerd en dus afgezonderd kunnen worden als schuldvorderingen die onvatbaar zijn voor beslag.

L'article 8 confirme :

«les biens du débiteur sont le gage commun des créanciers, et le prix s'en distribue entre eux par contribution, à moins qu'il n'y ait entre les créanciers des causes légitimes de préférence.»

Les articles 7 et 8 L.H. déterminent donc le droit pour chaque créancier de pratiquer une exécution forcée sur un élément quelconque du patrimoine du débiteur dont tous les biens répondent de ses dettes.

d) Confrontée à des problèmes parfois dramatiques, la jurisprudence a cependant assoupli les conséquences de cet effet novatoire en estimant que la protection reste acquise, à la condition que les montants protégés demeurent identifiables ou encore, à la condition que le compte ne reçoive que des sommes protégées.

Toutefois, dès que des créances saisissables et insaisissables coexistent sur un même compte bancaire, la protection cesse car les créances insaisissables ne sont plus déterminables en tant que telles.

e) C'est pourquoi, afin de supprimer l'effet novatoire du compte courant et de suppléer à aux aménagements limités de la jurisprudence, cet amendement garantit l'insaisissabilité des créances prévues aux articles 1409 et suivants et ce, même lorsqu'elles sont payées par l'intermédiaire d'un compte bancaire.

Ce faisant, l'article 1411*bis*, ne changeant en rien les principes prévus par le Code judiciaire, ne fait qu'en prolonger les rapports juridiques.

N° 5 DE M. MAHOUX

Art. 3

Remplacer cet article par ce qui suit :

«Art. 3. — À l'article 1452 du même Code, un 4° est ajouté, rédigé comme suit :

«4° Les codes bancaires des revenus protégés.»

Justification

La compensation, entre les sommes dues à quel que titre que ce soit par le titulaire d'un compte bancaire ouvert auprès d'un organisme de crédit à cet établissement et les sommes insaisissables, en tout ou en partie, déposées ou versées sur ce compte, n'est plus possible, les créances réciproques n'ayant plus la même qualité.

Lorsque le créancier saisissant procède à une saisie arrêt dans les mains d'un tiers, l'article 1452 du Code judiciaire détermine les modalités selon lesquelles le tiers saisi déclare les sommes ou effets, objets de la saisie.

En conformité avec le Conseil, cet ajout à l'article 1452 du Code judiciaire permet aux banques de transmettre les codes de revenus protégés permettant de les identifier et donc de les isoler, en leur qualité de créance insaisissable, sur le compte bancaire.

De «traceerbaarheid» van de voor beslag onvatbare schuldvoordelingen wordt hieronder gedetailleerd weergegeven.

Nr. 6 VAN DE HEER MAHOUX

Art. 4

Dit artikel vervangen als volgt :

«De Koning bepaalt de nadere regels voor de toepassing van deze wet, met name tot bepaling van de codes toe te kennen aan de beschermde inkomsten die op een bankrekening zijn gestort en te gebruiken door de uitbetalingsinstellingen, alsook voor de procedure en de berekeningswijze.»

Verantwoording

Volgens de Raad is de toepassing van het beginsel van de onvatbaarheid voor beslag mogelijk door aan de beschermde inkomsten die op een bankrekening worden gestort één of meer codes toe te kennen, zodat ze getraceerd kunnen worden.

Die betalingscodes van beschermde inkomsten worden vanaf het begin toegekend door de uitbetalingsinstellingen en alleen door die instellingen. Vervolgens kan de bank de beschermde inkomsten onmiddellijk identificeren en die informatie meedelen aan wie beslag legt of overdracht uitoefent.

De bescherming van die codes geldt gedurende maximum een maand vanaf de betaling. De berekening van het percentage van de bedragen op een bankrekening dat niet voor beslag of voor overdracht vatbaar is, wordt uitgevoerd verhoudingsgewijs met het aantal dagen na de betaling en voor het beslag of de overdracht.

Het is de gerechtsdeurwaarder die voor elk geval het gedeelte berekent dat onvatbaar is voor beslag.

Nr. 7 VAN DE HEER MAHOUX

Art. 5

Dit artikel vervangen als volgt :

«Deze wet treedt in werking vier maanden na haar bekendmaking in het Belgisch Staatsblad.»

Verantwoording

De termijn van vier maanden wordt verantwoord door de tijd die nodig is om het systeem van de codes voor de beschermde bedragen in te voeren.

Cette «traçabilité» des créances insaisissables sera détaillée ci-après.

N° 6 DE M. MAHOUX

Art. 4

Remplacer cet article par ce qui suit :

«Le Roi règle les modalités d'application de la présente loi, notamment pour établir les codes à octroyer aux revenus protégés versés sur un compte bancaire qui doivent être appliqués par les organismes de paiement ainsi que pour la procédure et le mode de calcul.»

Justification

Selon le Conseil, la mise en œuvre du principe de l'insaisissabilité peut être réalisée par l'octroi d'un ou de plusieurs code(s) aux revenus protégés versés sur un compte bancaire, afin de garantir leur traçabilité.

Au départ, ces codes de paiement de revenus protégés seront attribués par les organismes de paiement et uniquement ces organismes; le codage permettant ensuite à la banque d'identifier immédiatement les revenus protégés et de communiquer ces informations à ceux qui pratiquent une saisie ou une cession.

La protection attribuée par ces codes est valable pour d'une durée de un mois maximum à partir du paiement; le calcul de la quotité non saisissable ou cessible des sommes versées sur un compte bancaire se faisant au prorata du nombre de jours suivant le paiement et précédant la saisie ou la cession.

Le calcul *in casu* de la quotité insaisissable revient à l'huissier.

N° 7 DE M. MAHOUX

Art. 5

Remplacer cet article par ce qui suit :

«La présente loi entre en vigueur quatre mois après sa publication au Moniteur belge.»

Justification

Ce délai de quatre mois est justifié par le temps qui sera nécessaire à la mise en place du système des codes attachés aux montants protégés.

Philippe MAHOUX.